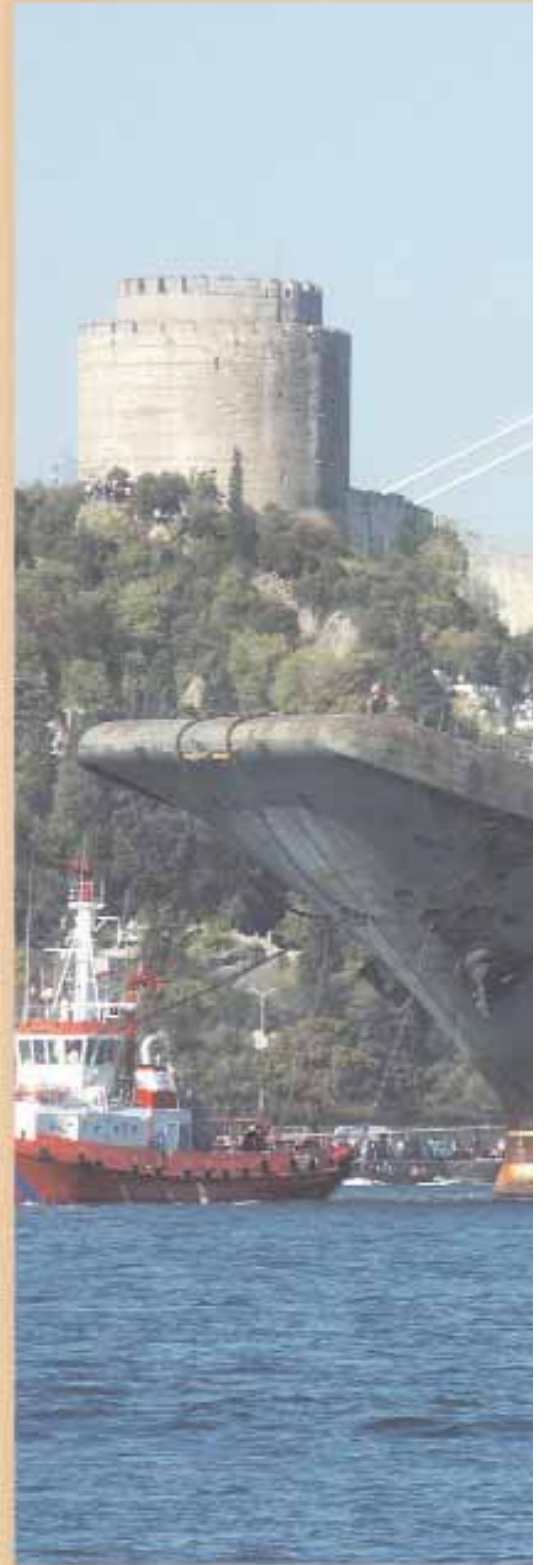

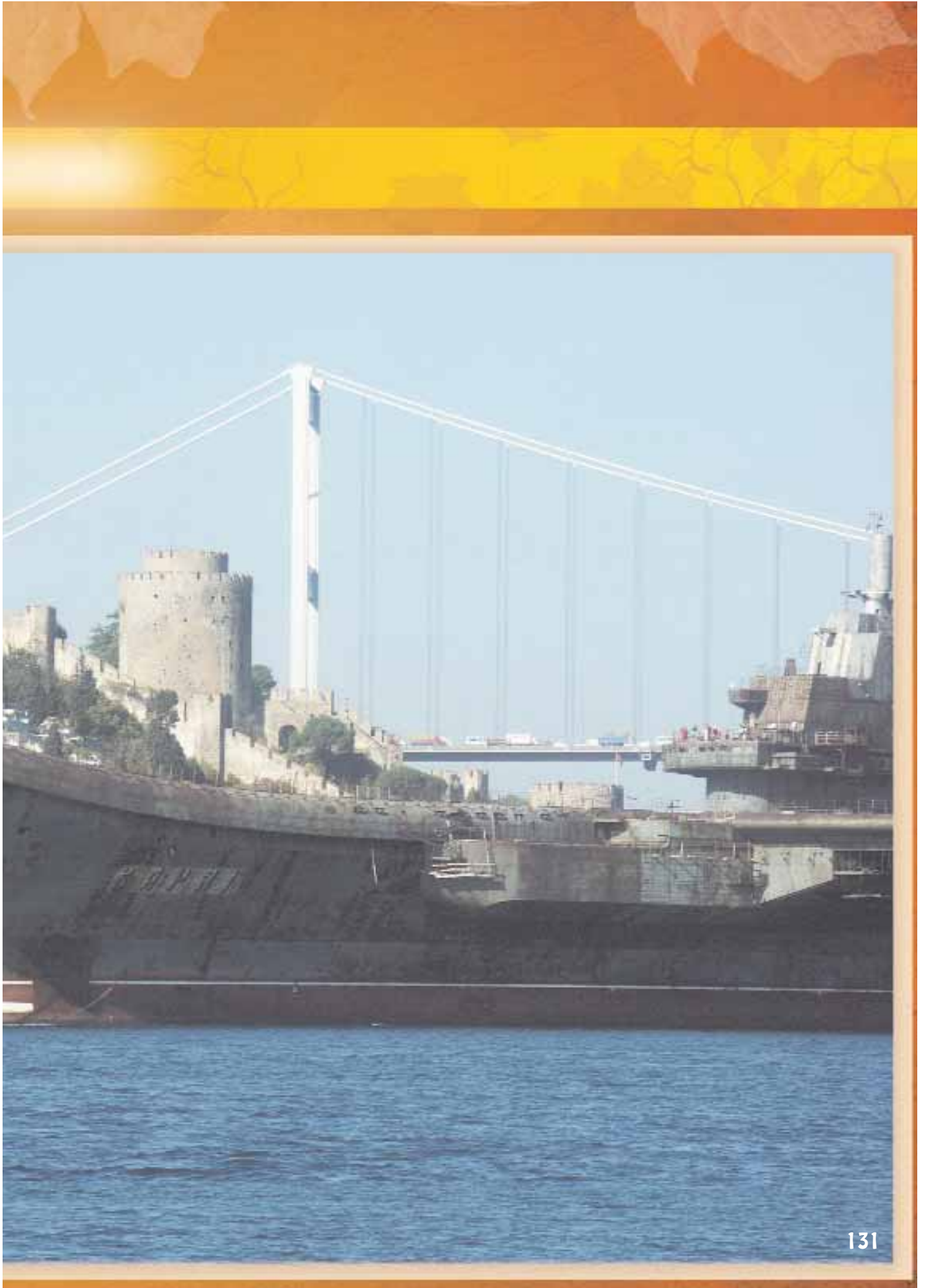
MEKÂNSAL BİR SENTEZ: TÜRKİYE

9. Bölüm

TÜRKİYE'NİN JEOPOLİTİĞİ

- GEÇMİŞTEN GELECEĞE
TÜRKİYE'NİN JEOPOLİTİĞİ

Konuya Başlarken

1. Ümit Burnu’nun keşfedilmesi ve Süveyş Kanalı’nın açılması Anadolu’nun jeopolitik konumunu nasıl etkilemiştir? Söyleyiniz.
2. 17. yüzyıl Anadolu ile günümüz Türkiye’sinin jeopolitik özellikleri birbirleriyle aynı mıdır? Söyleyiniz.
3. Günümüzdeki enerji iletim yollarında meydana gelebilecek değişiklikler ile yeni oluşabilecek enerji iletim yolları Türkiye’nin jeopolitik konumunu nasıl etkiler? Açıklayınız.
4. Gelecekte oluşacak ekonomik ve siyasi birlikler Türkiye’nin jeopolitik konumunu nasıl etkiler? Açıklayınız.

Türkiye’nin Jeopolitiği

Devletlerin uluslararası alanda yürüttükleri siyaseti; coğrafi özellikler, ekonomik, askeri, teknik, kültürel bağlantılar oluşturmaktadır. Siyasi coğrafya, ülkelerin coğrafi özelliklerini dikkate alarak onların siyasi açıdan dünya üzerinde buldukları yeri ve etkilerini araştırır. Coğrafi özellikler, aynı zamanda bir ülkenin tespit ettiği veya yeni koşullara göre belirleyeceği stratejiyi de oluşturmaktadır. Siyasi coğrafyanın önemli bir kolu olan jeopolitik kelimesinin sözlük anlamı; ekonomik ve siyasal coğrafya verilerine göre dış siyasetin oluşturulması ve yönlendirilmesidir. Daha geniş anlamıyla jeopolitik (Harita 1); devletlerin coğrafi özellikleri ile siyasetleri arasındaki ilişkileri inceleyen bilimdir.

Harita 1: Türkiye’nin Jeopolitik konum haritası

Türkiye'nin Jeopolitik Geçmişi

Türkiye, bulunduğu coğrafi konum nedeniyle siyasi, ekonomik ve kültürel açıdan dünyanın en önemli ülkelerinden biridir. Bu özelliğini tarihin ilk çağlarından beri korumakta ve artırarak devam ettirmektedir.

Türkiye, ilk çağlarda MÖ 2. yy.ın ortalarından MS 395'e kadar Roma, 395-1453 yılları arasında Doğu Roma (Bizans İmparatorluğu) daha sonra 1453-1922 arasında Osmanlı Devleti'nin ve son olarak da 1923'ten sonra Türkiye Cumhuriyeti'nin egemenlik sahası olmuştur.

Jeopolitik konumda etkili olan faktörleri üç bölüme ayırabiliriz. Bunlar; değişen değişmeyen unsurlar ve zamandır (Şema 1).

Şema 1: Jeopolitikte Etkili Olan Unsurlar

Etkinlik

Aşağıdaki tabloda Türkiye'nin jeopolitiğini oluşturan unsurlara göre durumları verilmiştir, Tablodaki boşlukları ön bilgilerinizden de yararlanarak doldurunuz.

1	Türkiye'nin kıtalara göre durumu	Türkiye dünya tarihinde önemli yeri olan üç kıtanın birbirine en çok yaklaştığı alanda bulunur
2	Denizlere göre durumu	
3	Önemli su yollarına göre durumu	
4	Yüzey şekillerine göre durumu	
5	İklim özelliklerine göre durumu	İklim bakımından insan yaşamına en uygun olan ılıman iklim kuşağında yer alır.
6	Su kaynaklarına göre durumu	
7	Kültürel ve sosyal özelliklerine göre durumu	
8	Tarım alanlarına ve faaliyetlerine göre durumu	
9	Önemli ulaşım ve ticaret yollarına göre durumu	
10	Günümüzde sahip olduğu özelliklere göre durumu	

Anadolu'nun Asya ile Avrupa arasındaki köprü durumu, Avrupa'ya çok yaklaşan bir yarımada oluşu ve Boğazların bulunması Anadolu'yu Orta Doğu'nun hatta dünyanın ticari ve stratejik bakımdan çok önemli bir coğrafyası hâline getirmiştir. Bu nedenle gerek Anadolu'da gerekse çevresinde kurulan devletler, gelişebilmek ve varlıklarını güvenle sürdürebilmek için bu kilit noktada özellikle de Boğazlar üzerinde egemenlik kurmaya çalışmışlardır.

Okuma Metni

Boğazların Stratejik Konumu

Karadeniz'i Akdeniz'e ve Avrupa kıtasını Asya kıtasına bağlayan Boğazların iktisadi, askeri ve siyasi bakımdan büyük önemi vardır. Boğazların hukuki durumu, Boğazlar meselesi deyimleri daima kullanılmış ve 1936 Montrö Boğazlar Sözleşmesi'ne kadar uluslararası gündemde kalmıştır.

İstanbul Boğazı

20 Temmuz 1936'da imzalanan sözleşmeyle Boğazlar tamamen Türk devletinin idaresine geçti. Her iki boğaz bölgesinde müdafaa ve tahkim tesisleri modern bir şekilde yeniden kurularak kara, deniz ve hava sahalarındaki yasak bölgeler tespit ve ilân edildi. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, bütün tesisler bugünün tekniğine uygun bir duruma getirildi. Günümüzde İstanbul ve Çanakkale Boğazlarının güvenliği, Boğazlar ve Marmara Deniz Komutanlığına bağlıdır.

Boğazlar; klasik ve dar çerçevede sadece Akdeniz'i Karadeniz'e, Avrupa'yı Asya'ya bağlayan su geçitleri ya da köprüler değildir. Boğazlar, aynı zamanda Cebelitarık ve Süveyş Kanalı ile, Atlas ve Hint Okyanusu'nu büyük kara parçalarına bağlayan önemli su yolu geçitleridir. Jeopolitik konumuyla da dünya siyasetindeki etkisini günümüzde de korumaktadır. Bu nedendir ki, boğazlar; coğrafi konumu, geçmişte ve günümüzde taşımakta oldukları stratejik önem ve değer açısından her zaman dünya gündemindeki yerini korumaktadır.

Cemal TÜKİN, Boğazlar Meselesi

Osmanlı Devleti, (Harita 2) üzerinde yaşadığı coğrafyanın sağladığı avantajlar ve askerî gücü sayesinde dünya jeopolitiği üzerinde önemli bir yere sahip olmuştur. 1517’de halifeliğin Osmanlılar’a geçmesi, Yavuz Sultan Selim’in halife ünvanını alması Türkler’in İslam dünyasında ve diğer ülkeler arasındaki yerini ve önemini büyük ölçüde artırmıştır. 16. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu dünya üzerinde “Denge Kuran” rolü oynamış bu nedenle dünyanın en güçlü ve büyük devleti olmuştur. Coğrafi keşiflerden sonra ticaret yollarının değişmesinden dolayı batının doğu ile olan geleneksel ticareti 16.yüzyıldan sonra kara yolları üzerinden deniz yollarına kaymaya başlamıştır. Bu değişme 16.yüzyılda Osmanlı Devleti’nin elinde tuttuğu transit ticareti olumsuz yönde etkilemiştir.

İlk çağlardan beri Anadolu’da kurulan çeşitli uygarlıkları besleyen kervan yolları etkinliğini yitirince Anadolu’da transit ticaretin yarattığı o zengin ve parlak dönem sona ermiştir. Halkın hayat düzeyinin gerilemesine neden olan bu durum, kuşkusuz Osmanlı Devleti’nde önce iktisadi sonra da siyasi gücün zayıflamasına neden olmuştur.

Harita 2: 17. yy'da Osmanlı Devleti'nin en geniş sınırları

Okyanus yollarının önem kazanması yalnız Anadolu’yu değil, ilk ve orta çağlarda evrensel ticaretin merkezini oluşturan Akdeniz havzasını da olumsuz yönde etkilemiştir. 19. yüzyılın ikinci yarısında Süveyş Kanalı’nın açılması Akdeniz’e yeni bir canlılık getirdiyse de Türk limanları özellikle de İstanbul, yeni ticaret yollarının dışında kalması nedeniyle bu canlılıktan yeterince yararlanamamıştır.

Zamanla siyasi ve askerî gücünü kaybeden Osmanlı Devleti 20. yüzyılın başında tarih sahnesinden silinmiş onun yerine Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde yeni bir Türk Devleti olan Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulmuştur.

Cumhuriyet Döneminde Türkiye’nin jeopolitik önemi eskisine nazaran daha da artmıştır. Özellikle 2. Dünya Savaşı sırasında ve sonrasındaki gelişmelere bağlı olarak Türkiye’nin daha da artan jeopolitik önemi 1980’lerden itibaren özellikle Orta Doğu’da, Kafkasya ve Balkanlar’da meydana gelen siyasi ve ekonomik gelişmelerle had safhaya ulaşmıştır. Ekonomide, kültürel alanda ve politikadaki hızlı küreselleşme, Soğuk Savaş sona erdiren Sovyetler Birliği’nin ve Varşova Paktı’nın dağılması Avrasya’da, Türkiye’nin bulunduğu jeopolitik alanda ve koşullarda önemli değişikliklere neden olmuştur. Bu değişiklik ve gelişmelerin başlıcaları;

1. Küresel ve bölgesel boyutlarda yeni kuvvet dengeleri oluşmuştur.
2. Avrupa’da yeni siyasal oluşumlar meydana gelmiştir.

3. Orta Asya ve Kafkaslar'da Türkiye ile etnik, tarihî ve kültürel bağları bulunan ülkeler bağımsızlıklarına kavuşmuşlardır.

4. Balkanlarda ve Orta Doğu'da yeni ve çok önemli gelişme ve değişimler olmuştur.

Günümüzde Türkiye'nin Jeopolitik Konumu

Günümüzde Türkiye, dünyanın en önemli petrol rezervlerine sahip olan Orta Doğu ve Hazar Havzası ile önemli deniz ulaştırma yollarının kavşağında bulunan Akdeniz Havzası içinde yer alır. Ayrıca tarihte her zaman önemini sürdürmüş olan Karadeniz Havzası ve Boğazlar, SSCB ve Yugoslavya'nın dağılması sonucu yapısal değişikliğe uğrayan Balkanlar, etnik çatışmalar yanında zengin doğal kaynaklara sahip Kafkasya ve Orta Asya'nın oluşturduğu coğrafyanın merkezinde bulunmaktadır. Aynı zamanda;

- Kafkasya ve Orta Asya petrolünün ve doğal gazının batıya ulaştırılması için belirlenen güzergâhlardan en önemlisi üzerinde bulunmaktadır.
- Türkiye BM ve NATO'nun barışı koruma, bölgesel güvenlik ve istikrara yönelik girişimlerine katılmaları ve bazılarında oynadığı öncü rol ile Avrupa güvenlik mimarisi üzerinde ağırlığa sahiptir.
- 20. yüzyılın sonlarında dünyadaki köklü ve hızlı değişiklikler Türkiye'yi NATO'nun bir kanat ülkesi konumundan çıkarmış Avrasya kuşağında merkezî bir duruma getirmiştir.
- Türkiye bulunduğu bölgede güçlü bir orduya sahiptir.

Fotoğraf 1: Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı'nın Bakü terminali

Proje Çalışması

Amaç : Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinin jeopolitik önemini kavrayabilmek

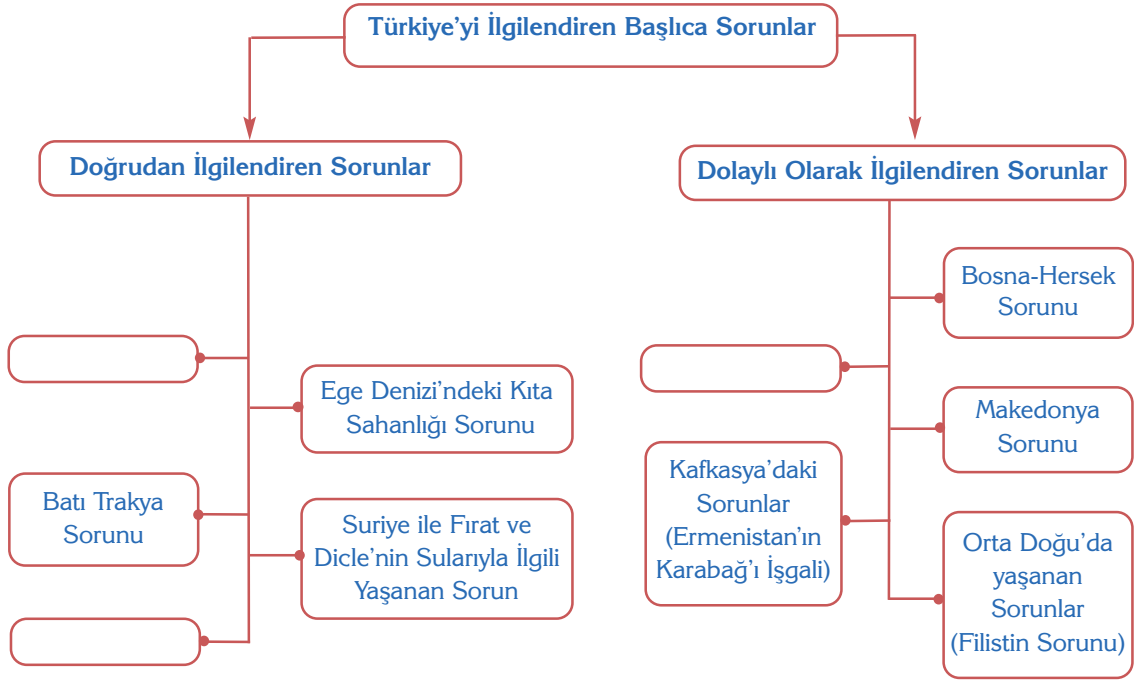
Konu : Türk Cumhuriyetleri ile olan jeopolitik ilişkilerimiz ve sonuçları

SSCB'nin dağılmasından sonra bağımsızlıklarını kazanan Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinin jeopolitik ve jeostratejik önemi

Bu Türk devletleri ile olan ilişkilerimizi yeniden canlandırmak ve ilişkilerimize süreklilik kazandırmak için bugüne kadar yapılan çalışmalar ve bunların Türk dış politikasına etkisi

Türk devletleri ile olan ilişkilerimizi güçlendirmek için gelecekte yapılacak projeler

Süre : 2 hafta

Şema 2: Türkiye'yi doğrudan ve dolaylı etkileyen başlıca sorunlar

a. Batı Trakya Sorunu

Batı Trakya sorunu Türkiye'nin dış siyasi ilişkilerinde önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle millî, tarihî ve kültürel bağları nedeniyle diğer sorunlardan farklı bir özelliğe sahiptir.

1923'te imzalanan Lozan Barış Antlaşması'na göre İstanbul'da yaşayan Rumlar ve Batı Trakya'da yaşayan Türkler tüm azınlık haklarından eşit şekilde faydalanacaklardır. Ancak bu antlaşma sürekli olarak Yunanistan lehine işletilmiştir. Yunanistan; Türk azınlığı tam sayısı ile göstermemekte Lozan Antlaşması'nın bazı maddelerini görmezlikten gelmektedir. Yunanistan buradaki Türk azınlığı, Müslüman azınlık olarak göstermekte dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti'nin, bu azınlık için girişimde bulunamayacağını çeşitli konuşmalar ve belgelerle kabul ettirmeye çalışmaktadır.

Yunanistan'ın Türk azınlığa karşı yaklaşımı Türkiye ile olan ilişkileriyle paralellik göstermektedir. Bunun en güzel örneği 1930'lu yıllarda başlayan ikili ilişkilerde Yunan hükümetinin Türk ifadesini kullanmış olması ve bu anlayışını 1955 yılına kadar devam ettirmesidir.

Fotoğraf 2: Batı Trakya, Gümülcine'den bir görünüm

Fotoğraf 3: Kavala (Yunanistan)'da eski Türk evleri

b. Bosna-Hersek Sorunu

Bosna-Hersek, eski Yugoslavya'yı oluşturan 6 cumhuriyetten biridir.

Ülkede Sırp tarafından gerçekleştirilen katliamlardan sonra baskıdan kurtulmak için birçok Boşnakla birlikte buradaki soydaşlarımız da, göç etmek zorunda kalmıştır. Bosna halkı Sırp ile büyük bir mücadeleye girmiştir. Batı dünyasının seyirci kaldığı Bosna-Hersek Savaşı yaşanmıştır. Bu savaşın sona ermesinden sonra 1992 yılında Bosna-Hersek Cumhuriyeti kurulmuştur.

Fotoğraf 4: Mostar Köprüsü, Bosna-Hersek

Etkinlik

1. Balkan ülkelerini gösteren siyasi haritayı bir kâğıda çizerek bu ülkelerin başkentlerini gösteriniz.
2. Sovyetler Birliği ve Varşova Paktı'nın dağılmasından sonra bağımsızlığını kazanan veya özerk olan ülkeleri dünya siyasi haritasından tespit ederek arkadaşlarınızla paylaşınız.

c. Kıbrıs Sorunu

Doğu Akdeniz'de yer alan Kıbrıs Adası, Süveyş Kanalı'nın açılmasıyla birlikte ticari ve coğrafi açıdan daha fazla önem kazanmıştır. Kıbrıs, geçmişte olduğu gibi günümüzde de stratejik önemini korumaktadır.

Lozan Barış Antlaşması'nın 21. maddesi gereği, Kıbrıs'ta yaşayan Türkler'e iki yıllık bir seçme hakkı tanınmış ve bu sürenin bitiminde Kıbrıs vatandaşı olmak istemeyen binlerce Türk, adayı terk etmek zorunda kalmıştır. Yaşanan göç sonucu sayıları azalan Kıbrıs Türkleri'ne yaptıkları saldırılar yıllar boyunca devam etmiştir.

İngiltere'nin Kıbrıs'tan çekilmesi sonrasında, 1959 Londra ve Zürih, 1960 Garantörlük Antlaşmaları ile Kıbrıs Cumhuriyeti, Kıbrıs'ta yaşayan Türk ve Rum halkları tarafından 1960 yılında kurulmuştur. Kurulan devlette Türkler ve Rumlar eşit haklara sahipti. Kıbrıs Cumhuriyeti 1963 yılında Kıbrıslı Rumlar tarafından adayı Yunanistan'la birleştirmek amacıyla silah zoruyla yıkılmış, Türkler baskı ve saldırılara maruz kalmışlardır.

1964 yılından itibaren uluslararası girişimler başlamış buna bağlı olarak BM Barış Gücü askeri, adada görev yapmaya başlamıştır. 1968 yılında iki taraf arasında görüşme süreci başlamıştır. 1974 yılında görüşmelerin sonuçsuz kalması ve Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhak edilme girişiminde bulunulması üzerine Türkiye garantörlük hakkını kullanarak müdahale etmiş ve adaya asker çıkarmıştır. Kıbrıs Barış Harekâtı ile Türklere uygulanan baskı ortadan kalkmıştır. Ancak uluslararası girişimler ve çözüm arayışları yıllarca sonuç vermemiştir. Kıbrıs Türk halkı temel haklarını, siyasi eşitliğini ve egemenlik hakkını korumuş ve 1983 yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni kurmuştur.

Harita 4: Kıbrıs Haritası

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi 1990 yılında tek taraflı olarak "Kıbrıs" adıyla Avrupa Birliği'ne başvuru yapmıştır. Bu başvuru sonucu AB Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'ni üyeliğe kabul etmiştir. Bu durum adadaki iki toplum arasındaki sorunların çözümünü zorlaştırmıştır. Türkiye adadaki sorunların çözümü konusunda geçmişte olduğu gibi günümüzde de barışçıl politikasını sürdürme kararlılığını devam ettirmektedir.

Ders Dışı Etkinlik

Aşağıdaki tabloda gösterilen sorunlarla ilgili araştırma yaparak boş bırakılan yerleri uygun ifadelerle doldurunuz.

Yaşanan Sorunun Adı	Nedenleri	İlgili Ülkeler	Günümüzdeki Durumu	Çözüm Önerileri
Batı Trakya Sorunu	Tarihî, kültürel ve sosyal nedenler	Türkiye ve Yunanistan	Hukuken çözülmüştür, fakat uygulamalarda sorunlar yaşanmaktadır.	Yapılan anlaşmalara iki tarafın da tam olarak uyması (Lozan Antlaşması)
Kıbrıs Sorunu				
Irak Sorunu				
Bosna-Hersek Sorunu				
Makedonya Sorunu				
Kosova Sorunu				
Kafkasya'da Yaşanan Sorunlar				
Ege Denizi'yle ilgili Sorunlar				
Orta Doğu'da Yaşanan Sorunlar				

Okuma Metni

Atatürk ve Türkiye'nin Jeopolitiği

Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e, Fransız yazar Emil Ludving tarafından "Türk kimdir?" diye sorulmuş ve Atatürk, Türk'ün kim olduğunu, Türkiye'nin ne olduğunu ve gelecekteki jeopolitik konumunu şu veciz sözleriyle açıklamıştır:

"Bu memleket, dünyanın beklemediği, asla umut etmediği, müstesna bir mevcudiyetin yüksek tecellisine sahne olduğu 7000 senelik bir Türk beşiğidir."

Beşik; tabiatın rüzgârları ile sallandı, beşiğin içindeki çocuk tabiatın yağmurları ile yıkandı. O çocuk, tabiatın şimşeklerinden, yıldırımlarından, kasırgalarından evvela ürker gibi oldu. Sonra onlara alıştı. Onları tabiatın babası tanıdı. Onların oğlu oldu. Türk oldu. Türk budur. Yıldırımdır, kasırgadır, dünyayı aydınlatan güneştir.

Mustafa Kemal'in izinden gidecek olan Türkiye Cumhuriyeti hem Avrasya'da bölge ülkelerinin bağımsız birliğinin gerçekleşmesine yardımcı olacak hem de Atatürk modelini Avrasya ülkelerine taşıyarak bu bölgede gelecek yüzyılın başlarında bağımsız yeni bir yapılanmanın gerçekleşmesine katkıda bulunacaktır.

Prof. Dr. Ramazan ÖZEY
Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği

Türkiye'nin yakın çevresinde yaşanan çatışmaların temel nedeni olan petrol ve doğal gaz boru hatlarının geçtiği yol üzerinde olması ve gelecekte kullanılacak birçok doğal kaynağa sahip olması, içte ve dışta birçok sorunla karşılaşmasına neden olmaktadır. Türkiye'nin bu çatışma bölgelerindeki ülkelerle tarihi ve kültürel bağının da bulunması bu sorunların içine daha fazla çekilmesine neden olmaktadır. Türkiye millî bağımsızlığından ve bütünlüğünden taviz vermeden, Atatürk'ün "**Yurtta sulh, cihanda sulh**" sözünden yola çıkarak uyguladığı, komşularıyla iyi ilişkilerde bulunma politikasından vazgeçmeyecektir.

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu günden bugüne kadar istikrarı sağlamış, çevresindeki bazı ülkelere göre siyasi ve ekonomik alanlarda daha fazla gelişmiştir. Ülkemiz bu gelişme hızıyla dünyanın önde gelen ülkelerinden biri olmaya adaydır. Bu nedenle devletimizin ve ülkemizin bölünmez bütünlüğü, demokratik ve laik yapısının korunması her zamankinden daha fazla önem kazanmıştır.

Atatürk diyor ki;

"Türkiye Cumhuriyeti'nin en esaslı prensiplerinden biri olan yurtta sulh, cihanda sulh gayesi, insaniyetin ve medeniyetin refah ve terakkisinde en esaslı amil olsa gerekir." (1933)

Performans Ödevi

Amaç	: Öğrencilerin gelecekte jeopolitik konumundan dolayı Türkiye'nin yaşaması muhtemel sorunlar ve bunlara yönelik olarak yapılabilecek çalışmalar hakkında çıkarımlarda bulunmalarını sağlamak.
Hazırlama Süresi	: 2 hafta
Performans Ödevi	: Türkiye'nin yaşaması muhtemel sorunlar ve bunlara yönelik olarak yapılabilecek çalışmalar hakkında araştırma yapmanız isteniyor. Ödevinizi yaparken; Tarihsel süreçte Türkiye'nin jeopolitik konumundaki değişiklikleri de dikkate alarak Türkiye'nin jeopolitik konumu gelecekte hangi sorunlara yol açabileceği ve Türkiye'nin jeopolitik konumunu avantaja çevirebilmek için ne gibi projeler üretilebileceği konusunda araştırma yapınız. Yapacağınız araştırmalar sonucunda elde ettiğiniz verilerle rapor hazırlayınız.
Değerlendirme	: Türkiye'nin jeopolitiğinin avantaj ve dezavantajları hakkında doğru çıkarımlarda bulunma, zengin materyal kullanımı, çözüme yönelik mantıklı önerilerde bulunma ve raporlaştırma bakımından değerlendirilecektir.

9. BÖLÜM ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları cevaplandırınız.

1. Coğrafi keşifler yapılmamış olsaydı Türkiye'nin dünya jeopolitiğindeki yeri nasıl olurdu?
2. Türkiye'nin Akdeniz'e kıyası olmasaydı jeopolitik konumu nasıl olurdu?
3. Gelecekte meydana gelebilecek ne tür olaylar Türkiye'nin jeopolitik önemini artırabilir?
4. Türkiye jeopolitik önemini uluslararası ilişkilerde yeterince kullanabiliyor mu? Kullanamıyorsa kullanabilmesi için neler yapılmalıdır?
5. Türkiye İstanbul ve Çanakkale boğazlarına sahip olmasaydı jeopolitik açıdan önemi nasıl olurdu?
6. Türkiye'nin kıtalar arasında köprü konumunda oluşunun ne gibi sonuçları vardır?

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplandırınız.

1. Aşağıdaki tarihi şehirlerden hangisi deniz kıyısında kurulmamıştır?
A) Efes B) Milet C) Truva D) Amisos E) Sard
2. Aşağıdaki olaylardan hangisi Türkiye'nin orta doğudaki jeopolitik önemini daha az etkilemiştir?
A) Süveyş Kanalı'nın açılması
B) Ümit Burnu'nun bulunması
C) Orta Doğu'da petrolün bulunması
D) Panama Kanalı'nın açılması
E) GAP projesinin yapılması
3. Aşağıdaki doğal kaynaklardan hangisi Türkiye'nin stratejik ve jeopolitik önemini artırmaktadır?
A) Doğal gaz B) Taş kömürü C) Mermer D) Magnezyum E) Su
4. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin özel konumuyla açıklanamaz?
A) Üç tarafının denizlerle çevrili olması
B) Transit taşımacılığın gelişmiş olması
C) Doğuya doğru yükselti ve engebenin artması
D) Yaz mevsimindeki sıcaklık ortalamalarının yüksek olması
E) Deprem tehlikesinin fazla olması
5. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin jeopolitik önemini artıran bir unsur değildir?
A) Boğazların bulunması
B) Üç tarafın denizlerle çevrili olması
C) Dağların uzanış yönü
D) Farklı kültür bölgelerine komşu olması
E) Zengin petrol kaynakları bölgelerine komşu olması
6. Balkanlar'da en fazla Türk azınlığın yaşadığı ülke aşağıdakilerden hangisidir?
A) Yunanistan B) Bulgaristan C) Arnavutluk D) Bosna-Hersek E) Makedonya

7. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin görevi konumunun sonuçlarındandır?
- A) Doğusu ile batısı arasında 76 dk yerel saat farkının olması
B) Ortalama yükseltisinin fazla olması
C) Uluslararası 2.saat diliminde yer alması
D) Kuzey Yarımküre'de orta kuşakta yer alması
E) Güney sektörlü rüzgarların sıcaklığı yükseltilmesi
8. İstanbul ve Çanakkale boğazlarının işlek bir deniz yolu olmasında aşağıdakilerden hangisinin etkisi diğerlerine göre daha azdır?
- A) Büyük denizleri birbirine bağlaması
B) Sıcak denizleri soğuk denizlere bağlaması
C) Nüfus yoğunluğu fazla olan yerlere yakın olması
D) Çevresi ile kara ve deniz yolu bağlantısının bulunması
E) Endüstri bakımından gelişmiş ülkelere yakın olması
9. Türkiye; Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının birbirine en çok yaklaştığı, İstanbul ve Çanakkale boğazları ile Karadeniz'in Akdeniz'e bağlandığı önemli kara ve deniz yolları üzerindedir.
- Bu durum Türkiye'nin aşağıdaki özelliklerinden hangisiyle açıklanır?**
- A) Matematik konumuyla
B) Yer şekilleriyle
C) Görevi konumuyla
D) Orta kuşakta bulunmasıyla
E) Genç oluşumlu olmasıyla
10. Herhangi bir ülkenin dünya üzerinde bulunduğu alanın askerî, siyasi, kültürel, ekonomik bakımdan önemi jeopolitik konumunu ifade eder.
- Buna göre aşağıdakilerden hangisi, Türkiye'nin jeopolitik önemini artıran etkenler arasında gösterilebilir?**
- A) Hazar ve Orta Doğu petrol bölgelerine yakın olması
B) Ortalama yükseltisinin fazla olması
C) İklim çeşitliliğinin fazla olması
D) Farklı denizlere kıyası olması
E) Orta kuşakta yer alması
11. Türkiye'nin en önemli projesi olan GAP'tan dolayı ortaya çıkan su yetersizliği nedeniyle aşağıdaki ülkelerden hangileriyle ülkemiz arasında zaman zaman sorun yaşanmaktadır?
- A) İran-İrak
B) Suriye-İrak
C) Suriye-İran
D) Suriye-Ermenistan
E) Ermenistan-İrak
12. Aşağıdakilerden hangisi bir Balkan ülkesi değildir?
- A) Yunanistan
B) Türkiye
C) Bosna-Hersek
D) Bulgaristan
E) Avusturya
13. Kafkas ülkeleri, Karadeniz ile Hazar denizi arasındaki Kafkas dağlarının uzandığı bölgede yer alır.
- Buna göre aşağıdaki ülkelerden hangileri Kafkas ülkelerini oluşturur?**
- I. Azerbaycan II. Moldova III. Ermenistan IV. Kazakistan V. Gürcistan
- A) I-II-IV
B) II-V
C) I-III-V
D) III-IV
E) III-IV-V